

LIETUVOS APELIACINIS TEISMAS

AKTUALI PRAKTIKA CIVILINĖSE BYLOSE

2022 m. gruodis

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

Civilinėje byloje Nr. [2-1170-1120/2022](#) sprenddamas laikinųjų apsaugos priemonių panaikinimo klausimą, Lietuvos apeliacinis teismas (toliau – ir LAPt) nurodė, kad 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų nuostata, jog jurisdikciją spręsti klausimus dėl laikinųjų apsaugos priemonių panaikinimo, kaip ir jurisdikciją spręsti visus su nemokumo procedūra susijusius veiksmus, turi nemokumo bylą nagrinėjantis teismas, yra reglamentuojama situacija dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo nagrinėjant, o ne jau išnagrinėjus kitoje valstybėje narėje bankroto bylą, bet ne situacija, kai ji jau išnagrinėta. Taigi Latvijos Respublikos teismas, užbaigęs fizinio asmens bankroto bylą, neturi jurisdikcijos panaikinti asmeniui kitoje šalyje šios šalies teismo taikomas laikinąsias apsaugos priemones, todėl pirmosios instancijos teismas turėjo ne palikti nenagrinėtą prašymą panaikinti laikinąsias apsaugos priemones kaip neteismingą, o jį priimti ir išnagrinėti.

Civilinėje byloje Nr. [e2-1177-407/2022](#), pasisakydamas dėl Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo (toliau – JANĮ) 13 straipsnio taikymo ir aiškinimo, LAPt pažymėjo, kad nėra suformuota aiški teismų praktika, kada tikslinga pagal minėtą normą taikyti baudą, o kada – sankciją (apribojimą eiti juridinio asmens vadovo pareigas).

LAPt nurodė, kad nuobaudos, skiriamos už kiekvieną teismo procesinio sprendimo ar teisėto reikalavimo nevykdymo dieną, tikslas yra ne nubaudimas, o skatinimas įvykdyti įsipareigojimą. O sankcija siekiama bendrosios prevencijos tikslų, saugant rinką nuo nesąžiningų vadovų veiksmų. Taigi nustačius, kad bendrovės vadovas turi dokumentus, tačiau jų nepateikia nemokumo

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

administratoriui, tikslinga skirti baudą. Tačiau tais atvejais, kai bendrovės vadovas neturi bendrovės dokumentų (jie yra prarasti, sunaikinti) ir (ar) jis akivaizdžiai nebendradarbiauja su nemokumo administratoriumi, ir (ar) realiai neketina šių dokumentų perduoti, svarstyti klausimas, ar nėra siekiama nuslėpti tikrąją bendrovės būklę ir ar taip bendrovės vadovas nesielgia nesąžiningai ir aplaidžiai.

Be to, teismui pačiam inicijavus procesą dėl sankcijos – teisės nuo 1 iki 5 metų eiti viešojo ir (ar) privataus juridinio asmens vadovo pareigas ar būti kolegialaus valdymo organo nariu apribojimo – skyrimo, susidaro įstatyme nereguliuota ir teisiškai ydinga situacija, kai rungimosi procesas tarp šalių išnyksta, teismas pats savo inicijuotoje byloje turi rinkti įrodymus ir priimti atitinkamą sprendimą.

LApT, pabrėždamas tokio klausimo svarbą ir pobūdį, būtinumą užtikrinti asmenų teisę į teisingą bylos nagrinėjimą, pažymėjo, kad tikslinga posėdį dėl sankcijos skyrimo organizuoti ne rašytinio, o žodinio proceso tvarka.

Civilinėje byloje Nr. [e2-1169-1120/2022](#), vertindamas teismo teisę ieškinį palikti nenagrinėtą neatvykus ieškovui į teismo posėdį, LApT pažymėjo, kad būtina nustatyti ne tik ieškovo ir (ar) jo atstovo neatvykimo į teismo posėdį be svarbios priežasties faktą, bet ir aplinkybes, jog ieškovas pasyvus, sistemingai neatlieka procesinių veiksmų ar galimai piktnaudžiauja procesu, nusišalina nuo bylos nagrinėjimo, nėra suinteresuotas bylos nagrinėjimo tęsimu.

Civilinėje byloje Nr. [e2-1228-933/2022](#), spręsdamas dėl nutarties absoliutaus negaliojimo pagrindo, kai nutartis priimta neteisėtos sudėties teismo, LApT pažymėjo, kad nagrinėjant prašymą atnaujinti procesą ir (ar)

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

bylą, kurioje procesas atnaujintas, negali dalyvauti teisėjas, dėl kurio sprendimo ar nutarties prašoma atnaujinti procesą ar procesas yra atnaujintas. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad CPK 370 straipsnio 5 dalyje aiškiai išskirta, jog, pirma, nagrinėjant prašymą atnaujinti procesą ir, antra, nagrinėjant bylą, kurioje procesas atnaujintas, negali dalyvauti teisėjas, dėl kurio sprendimo ar nutarties yra atnaujintas procesas. Taigi, pareiškėjo prašymo atnaujinti procesą priėmimo klausimą išnagrinėjus tai pačiai teisėjai, kuri nagrinėjo ir pačią bylą bei priėmė nutartį, su kuriomis ir yra siejamas pats prašymas atnaujinti procesą, tokia nutartis yra negaliojanti dėl absoliutaus sprendimo negaliojimo pagrindo.

Civilinėje byloje Nr. [e2A-803-912/2022](#), pasisakydamas dėl valstybės teisės skatinti darbuotojus valstybės ar savivaldybės valdomų bendrovių akcijomis, LAPT pažymėjo, kad tiek 2017 metų Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo (toliau – ABĮ) pakeitimo ir papildymo įstatymo 33 straipsnio 3 dalies, tiek 2022 metų ABĮ pakeitimo ir papildymo įstatymo 20 straipsnio (kuriuo ABĮ 47¹ straipsnis papildytas nauja 13 dalimi) nuostatos neturėtų būti suprantamos ir aiškinamos taip, kad jose yra įtvirtintas draudimas perleisti tik valstybei priklausančias bendrovės akcijas ar išleisti naują akcijų emisiją, turinčią neigiamos įtakos valstybės turimų akcijų dalies proporcijai. Iš parengiamųjų teisės aktų nuostatų turinio akivaizdu, kad įstatymo iniciatoriai ir įstatymų leidėjas siekė iš viso netaikyti ABĮ 47¹ straipsnyje reglamentuotos akcijų suteikimo tvarkos bendrovėms, kurių pagrindinė akcininkė yra Lietuvos Respublika. Taigi įstatymo iniciatoriai nuosekliai ir kryptingai siekė netaikyti darbuotojų skatinimo akcijomis instituto valstybės ar savivaldybės valdomose bendrovėse.

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

Civilinėje byloje Nr. [e2-1218-464/2022](#) LAPt akcentavo, kad tam, jog būtų taikomas atleidimo nuo žyminio mokesčio institutas, nepakanka vienos sąlygos, t. y. byloje dalyvaujančio asmens statuso – bankrutuojantis arba bankrutavęs asmuo. Privalo būti įrodyta ir kita būtinoji sąlyga – turi būti pareikštas reikalavimas, kuris sukels tiesioginius teisinius padarinius bankrutuojančiam asmeniui, t. y. reikalavimai yra tiesiogiai susiję su bankrutuojančiu asmeniu. Tik esant šių sąlygų visetui reikalavimą pareiškęs asmuo galėtų būti atleistas nuo prievolės sumokėti žyminį mokestį už ieškinį ar priešieškinį. Nesant bent vienos šios sąlygos, CPK 83 straipsnio 1 dalies 8 ir 9 punktai negali būti taikomi.

Civilinėje byloje Nr. [e2-1271-467/2022](#) LAPt išaiškino, kad atsižvelgiant į tai, jog pareiškimai dėl sprendimo už akių peržiūrėjimo priskirtini tai pačiai procesinių sprendimų kategorijai kaip ir apeliaciniai skundai (procesiniai dokumentai, kuriais reikalaujama peržiūrėti teismo procesinį sprendimą dėl bylos esmės), taip pat atsižvelgiant į žyminio mokesčio lengvatų nustatymu siekiamus tikslus, darytina išvada, kad atleidimo nuo žyminio mokesčio pagrindai, nustatyti CPK 83 straipsnio 1 dalies 8 punkte, turi būti taikomi visiems apmokestinimo žyminiu mokesčiu objektams, įskaitant ir pareiškimą dėl sprendimo už akių peržiūrėjimo.

Civilinėje byloje Nr. [e2A-1024-881/2022](#), spręsdamas dėl reikalavimo įpareigoti draudiką atstatyti statinį – gyvenamąjį pastatą, LAPt pažymėjo, kad toks teisių gynimo būdas atitinka draudimo taisyklėse nustatytus žalos atlyginimo principus (atstatymas)

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

ir ieškovo pasirinktą teisių gynimo būdą (CPK 13 straipsnis), tačiau nagrinėjamu atveju nėra aišku, kaip konkrečiai turi būti atliekamas atsakovo statinio – gyvenamojo pastato – atstatymas. Teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad ieškovo pareikštas reikalavimas savaime nereiškia, jog draudikas už ieškovą privalo sudaryti rangos sutartį, gauti statybai būtinus leidimus, vykdyti atstatymo darbus, juos prižiūrėti ir pan. Turtas nuosavybės teise priklauso ieškovui, todėl tik ieškovas gali spręsti dėl turto likimo, įskaitant ir tai, kada ir kaip bus pradėti pastato atstatymo darbai. Todėl draudimo bendrovė nėra ir negali prisiimti ieškovo, kuris yra turto savininkas, teisių ir pareigų. Vis dėlto draudimo bendrovė turi pareigą sudaryti ieškovui visas sąlygas kreiptis į jo parinktą rangovą dėl namo atstatymo darbų pradėjimo, užtikrinti atliktų darbų finansavimą, tačiau visas užsakovo teises turi įgyvendinti pats ieškovas. Taip pat pažymėta, kad ieškovas, atsisakydamas kreiptis į atsakovo parinktą rangovą, pats prisiima riziką dėl galimo sprendimo (ne)įvykdymo.

Civilinėje byloje Nr. [e2-1216-370/2022](#), vertindamas grupės ieškinio priėmimo klausimą, LAPT atkreipė dėmesį į nuo 2020 m. liepos 1 d. įsigaliojusius CPK ir Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo (toliau – VTAĮ) pakeitimus. Pagal CPK 441⁴ straipsnį asociacija gali būti grupės atstove bylose dėl vartojimo teisinių santykių, jeigu yra tenkinamos dvi sąlygos: 1) vartojimo teisiniai santykiai yra susiję su asociacijos veiklos tikslais ir sritimi; 2) ne mažiau kaip 10 grupės narių yra asociacijos nariai. Tačiau reikalavimas dėl grupės narių narystės asociacijoje netaikomas, kai grupės atstovė yra įgaliotoji vartotojų asociacija. VTAĮ 13¹ straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nustatyta, kad įgaliotoji vartotojų asociacija turi teisę ginti vartotojų viešąjį interesą ir būti grupės atstove

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

grupės ieškinio bylose, netaikant reikalavimo dėl grupės narių narystės vartotojų asociacijoje, kai grupės ieškiniu reiškiama reikalavimai kyla iš vartojimo teisinių santykių. Taigi nuo 2020 m. liepos 1 d. įgaliotoji asociacija Vartotojų aljansas turi teisę pateikti ieškinį grupės narių (fizinį asmenų), kurie nėra asociacijos nariai, vardu.

Civilinėje byloje Nr. [e2T-91-881/2022](#) LApT pažymėjo, kad dėl 2022 m. vasario 24 d. Rusijos pradėtos neišprovokuotos ir nepateisinamos invazijos į Ukrainą Europos Sąjungos lygmeniu yra taikomos ribojamosios priemonės (sankcijos), o kadangi jų paskirtis atspindi pagrindinius Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos teisės principus – jos patenka į 1958 m. Niujorko konvencijos dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo V straipsnio 2 dalies b taikymo apimtį ir atitinkamai taikomos sankcijos gali būti atsakymo teikti teisinę pagalbą pagrindu pagal minėtą tarptautinės sutarties straipsnį.

Civilinėje byloje Nr. [e2-1198-407/2022](#) LApT pasisakė dėl taikos sutarties sudarymo momento ir jos reikšmės sprendžiant nemokumo klausimą.

Visų pirma LApT nurodė, kad nors JANĮ nėra apribota teisė taikos sutartį teikti bet kuriuo bankroto bylos nagrinėjimo metu (JANĮ 78 straipsnio 2 dalis), tačiau taikos sutartis bankroto procese gali būti sudaroma tik įsisteisėjus teismo nutarčiai dėl bankroto bylos iškėlimo ir pasibaigus terminui kreditorių finansiniams reikalavimams pareikšti (patvirtinus kreditorių finansinių reikalavimų sąrašą), kadangi įstatyme imperatyviai nustatyta, kad taikos sutartį turi pasirašyti visi kreditoriai ir nemokumo administratorius, gavęs juridinio asmens dalyvių pritarimą. Be to, pasiūlymas dėl taikos sutarties turi būti teikiamas pirmajam kreditorių

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

susirinkimui, o prie pasiūlymo turi būti pateiktas ir pagrindimas, kad siūlomos priemonės leis juridiniam asmeniui įveikti finansinius sunkumus, išsaugoti gyvybingumą ir išvengti bankroto (JANĮ 60 straipsnio 3 dalies 11 punktas, 79 straipsnis). Taigi taikos sutartį, kaip ji suprantama pagal specialų JANĮ reglamentavimą, galima sudaryti tik po nutarties dėl bankroto bylos iškėlimo įsiteisėjimo ir ji laikoma viena iš bankroto procedūrų.

Iki nutarties dėl bankroto bylos iškėlimo įsiteisėjimo šalys gali sudaryti taikos sutartį CPK 140 straipsnyje nustatyta tvarka. Taikos sutarties sudarymas, kaip ir, pavyzdžiui, kreditoriaus reikalavimo patenkinimas ar jo atsisakymas po pirmosios instancijos teismo nutarties dėl bankroto bylos priėmimo (jai dar neįsiteisėjus), savaime nesudaro pagrindo apeliacinės instancijos teismui naikinti skundžiamą pirmosios instancijos teismo nutartį ir bylą nutraukti ar atsisakyti kelti bankroto bylą. Kiekvienu atveju privalu įvertinti, ar šios aplinkybės dėl bankroto bylos iškėlimo iš esmės keičia įmonės nemokumo vertinimą ar net padeda atkurti įmonės mokumą.

Civilinėje byloje Nr. [e2A-1088-798/2022](#), pasisakydamas sprendimo priėmimo dėl įmonės pabaigos bankroto byloje klausimu, LAPT nurodė, kad vien tai, jog nemokumo administratorė nepateikė likvidavimo pradžios finansinės ataskaitos, savaime neturėtų būti pagrindas atsisakyti priimti sprendimą dėl juridinio asmens pabaigos. Šiuo atveju formalus bankroto procedūrų tęsimas pažeistų esminį bankroto proceso tikslą – kuo operatyviau užbaigti bankroto procedūras ir bankroto proceso tikslus.

Pastaba. Lietuvos apeliacinio teismo apžvalgoje pateikiamos neoficialios procesinių sprendimų santraukos, sudarytos tik siekiant informuoti. Apžvalgoje naudojami nuotraukos iš Lietuvos apeliacinio teismo ir Artūro Jendovickio archyvų.

Parengė Lietuvos apeliacinio teismo
Teismų praktikos skyrius
Gedimino pr. 40, LT-01503 Vilnius
Tel. (8 70) 663 685, faks. (8 70) 663 060
apeliacinis@apeliacinis.lt
www.apeliacinis.lt

Vilnius, 2023 m.